

УДК 338:005.342

Олександр О. Романовський

*Українсько-американський гуманітарний інститут
«Вісконсинський Міжнародний Університет (США) в Україні»*

**МІСЦЕ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

Центральну й визначальну роль в інноваційному соціально-економічному розвитку суспільства відіграють підприємницькі університети, що є універсальними та самодостатніми суб'єктами господарської діяльності. Інноваційна діяльність підприємницьких університетів пов'язана зі створенням, капіталізацією, комерціалізацією інтелектуальної продукції, розповсюдженням нових знань, трансфером технологій, наданням інноваційних освітньо-наукових послуг і є такою, що має розвиватися випереджаючими темпами, сприяючи реальному реформуванню та оновленню системи освіти у відповідності до нових вимог і запитів суспільства і часу.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток держави; інноваційна діяльність в сфері вищої освіти; підприємницькі університети; академічне (університетське) підприємництво.

Александр А. Романовский

*Украинско-американский гуманитарный институт
«Висконсинский Международный Университет (США) в Украине»*

**МЕСТО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО УНИВЕРСИТЕТА
В ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА**

Центральную и определяющую роль в инновационном социально-экономическом развитии общества играют предпринимательские университеты, являющиеся универсальными и самодостаточными субъектами хозяйственной деятельности. Инновационная деятельность предпринимательских университетов связана с созданием, капитализацией, коммерциализацией интеллектуальной продукции, распространением новых знаний, трансфером технологий, предоставлением инновационных образовательных услуг и должна развиваться опережающими темпами, способствуя реальному реформированию и обновлению системы образования в соответствии с новыми требованиями и запросами общества и времени.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие страны; инновационная деятельность в сфере высшего образования; предпринимательские университеты; академическое (университетское) предпринимательство.

Oleksandr O. Romanovskyi

Ukrainian-American Liberal Arts Institute

«Wisconsin International University (USA) Ukraine»

**PLACE OF THE ENTREPRENEURIAL UNIVERSITY
IN INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE COMPANY**

The central and decisive role in the innovative socio-economic development of society is played by entrepreneurial universities, which are universal and self-sufficient subjects of economic activity. The innovative activity of entrepreneurial universities is associated with the creation, capitalization, commercialization of intellectual products, the dissemination of new knowledge, the transfer of technology, the provision of innovative educational and scientific services and should develop at a faster pace, contributing to realer form and renewal of the education system in accordance with new requirements and demands of society and time.

Keywords: *social and economic development of the country; innovative activity in higher education; entrepreneurial universities; academic (university) entrepreneurship.*

Вступ. Світовий банк зазначив, що освіта є одним з найпотужніших інструментів для зниження бідності і нерівностей закладає основу для стійкого економічного зростання [1]. Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII визначено, що вища освіта є «сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей», здобутих у вищому навчальному закладі (ВНЗ) або науковій установі(НУ) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Цим Законом «встановлено основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створено умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях».

Унікальна сутність (характеристика) вищої освіти України полягає в тому, що вона є:

- освітньо-виховним процесом – надання вищими навчальними закладами або науковими установами громадянам України нових знань (передача знань) і виховання в них необхідних для суспільства якостей;
- процесом пошуку нових знань (наукова діяльність), прикладного використання знань і трансферу технологій (науково-технічна діяльність);
- сферою людської діяльності;

- *галуззю* народного господарства;
- відкритою освітньо-науково-культурною *системою*, що має свою будову, мету, характерні ознаки та принципи функціонування і яка існує та розвивається під впливом зовнішнього середовища (суспільства);
- *підсистемою*(складовою) загальної системи гуманітарної діяльності суспільства;
- *двигуном* інноваційного соціально-економічного розвитку суспільства (рис. 1).

При цьому, термін «вища школа» часто використовується як загальна назва ВНЗ та їхньої освітньої, наукової, виховної й просвітницької діяльності.

1. Нова роль університетів у сучасному суспільстві. Відомо, що підприємництво і підприємницький бізнес є фундаментом економічного зростання суспільства [2; 3]. Новою і досить важливою сферою діяльності ВНЗ в сучасному суспільстві стало **академічне (університетське) підприємництво**. Протягом багатьох століть університетська освіта сприймалася як свого роду священнодійство, яке відбувається у «храмі науки і знань». І хоча за всіх часів університети розвивались, у тому числі, і на економічній основі, все ж освітнє завдання «поширювати розумне, добре, вічне» переважало над усіма іншими.

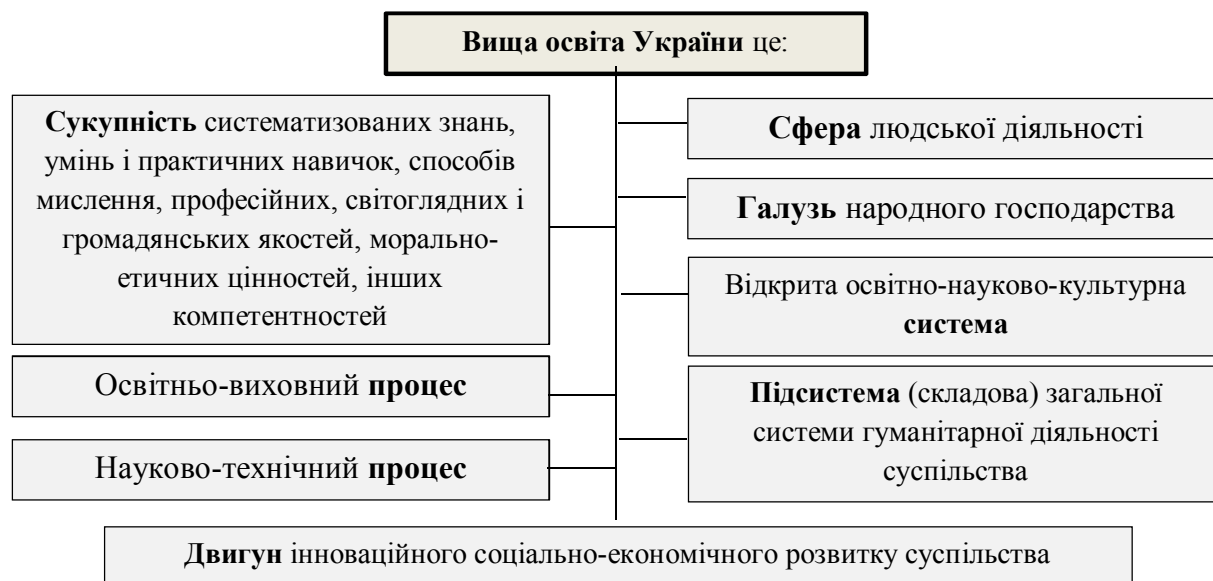

Рис. 1. Унікальна сутність (характеристика) вищої освіти

Економічна сторона університетської діяльності загалом зводилася до гідної підтримки інфраструктури і настільки ж гідній підтримці діяльності викладачів – професорського і наукового персоналу.

Тепер ситуація кардинально змінилася. Усі без винятку (державні і приватні) ВНЗ тепер виступають самостійними гравцями на надзвичайно

жорсткому конкурентному ринку освітніх «послуг». Так, наприклад, у США бюджетна фінансова підтримка державних ВНЗ (як на федеральному, так і на рівні штату) покриває не більше 30% усіх витрат. Решта коштів університети і коледжі повинні мобілізувати з інших джерел. Це принципово змінює основи вищої освіти. Відтепер вона стає підприємництвом у галузі освіти з усіма кінцевими наслідками. Альтернативою може стати тільки самознищення ВНЗ точно так само, як це відбувається з будь-якими іншими гравцями на ринку.

Ці зовнішні макрозміни позначаються і на внутрішній структурі університетів, і на характері освітньої діяльності. Університети і коледжі під впливом зовнішніх факторів перетворюються в економічні корпорації, що управляються за законами корпорацій і стають підприємствами з виробництва і поширення знань.

Усі ланки університетської структури самовизначаються за ознаками конкурентоспроможності та прибутковості. І хоча ці принципи, які застосовуються у керівництві підприємницькими університетами, не завжди звучать так жорстко, як у традиційних корпораціях, але від цього сутність радикальних змін не порушується. Посилання на те, що освіта і наука є іншими формами діяльності, де не все можна визначити прямою економічною вигодою, не можуть повернути цю тенденцію назад, хоча звертають увагу на серйозні проблеми, що нею викликані.

Також новою і надважливою функцією університетів у сучасному суспільстві є вплив на розвиток соціально-економічного стану суспільства.

2. Університети як двигуни економічного розвитку. Від самого походження університети стимулювали місцеві економіки, створюючи економічні вигоди для своєї спільноти через розвиток місцевих закупівель, інвестицій у місцеву нерухомість та економіку, від витрат студентів і викладачів у даній місцевості.

Починаючи з реформ Гумбольдта в Німеччині, зростання підтримки університетів шляхом надання їм землі («LandGrant») в США і створення японських імператорських університетів у XIX столітті, університети були створені для здійснення безпосереднього внеску в економічний розвиток місцевої громади і суспільства в цілому. Університети створюють і підтримують знання і технології галузей промисловості, що їх використовують виробничі установи, надають знання і формують необхідні професійні навички випускників, а також впроваджують наукові інновації. Університети здійснили свій внесок у науково-економічний розвиток суспільства шляхом створення наукових парків і, навіть, шляхом інвестування в компанії, які використовують університетські знання. Університети часто включаються до державних економічних планів. Суспільство все більше розраховує на університетів як установи зі сприяння безпосередньому та опосередкованому економічному і технологічному розвитку. США, Великобританія, Країни ЄС, Японія, Тайвань,

Гонконг, КНР, Південна Корея, Австралія слугують прикладом країн, де ВНЗ були і є найважливішими двигунами у розвитку.

Університети є двигунами економіки знань, але вони служать гуманістичним і культурним цілям суспільства і осіб [4].

Колишній президент Університету штату Мічиган Джеймс Дюдерштадт (США) вважає, що освіта в ХХІ столітті має такі ж першочергові пріоритети для держав, як природні ресурси і національна оборона. А також, що реальні питання полягають не в тому, чи буде вища освіта трансформованою (перетвореною), а в тому-як і ким це буде робитися. Аналізуючи проблеми подальшого розвитку університетів у США, він підкреслює, що «час глобалізаційних змін вимагає нового «соціального контракту» між суспільством і ВНЗ. Унікальною характеристикою вищої освіти в США є сильний зв'язок між університетами і суспільством. Історично склалося так, що університети були сформованими громадами відповідно до нагальних поточних проблем суспільства і були відповідальними перед громадами, які їх заснували. Кожне покоління створювало суспільний договір між університетами і громадянським суспільством, якому вони слугують. Існує безліч потужних соціальних, економічних і технологічних сил, що обумовлюють і викликають зміни в потребах суспільства та інститутів, створених для задоволення цих потреб. На часі ще раз переглянути суспільний договір між університетами і нацією, тому федеральну політику та дії уряду необхідно формувати у залежності від цих обставин» [5].

3. Соціально-економічна сутність інноваційного розвитку сфери вищої освіти в умовах її реформування. Відомо, що вища освіта є галуззю народногосподарського комплексу, а також – суспільним соціально-економічним процесом, що має соціальну й економічну складові, сприяє інноваційному розвитку суспільства та безпосередньо впливає на соціально-економічне зростання нації (рис. 2). Головним же стратегічним завданням і бажаним результатом інноваційного розвитку суспільства є *утворення та постійне вдосконалення суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки.*

Економічні механізми ринкового типу, що діють у сфері вищої освіти і науки [6] в системі гуманітарної діяльності єдиного народногосподарського комплексу (ЄНГК), базуються на засадах економічної теорії, економіки освіти, економіки невиробничої сфери (сфери нематеріального виробництва – СНВ) та економіки соціально-культурної сфери (СКС). Сама ж сфера вищої освіти і науки відноситься до третинного та четвертинного секторів економіки, але результати освітньої і наукової діяльності є базовими економічними чинниками усіх чотирьох секторів.

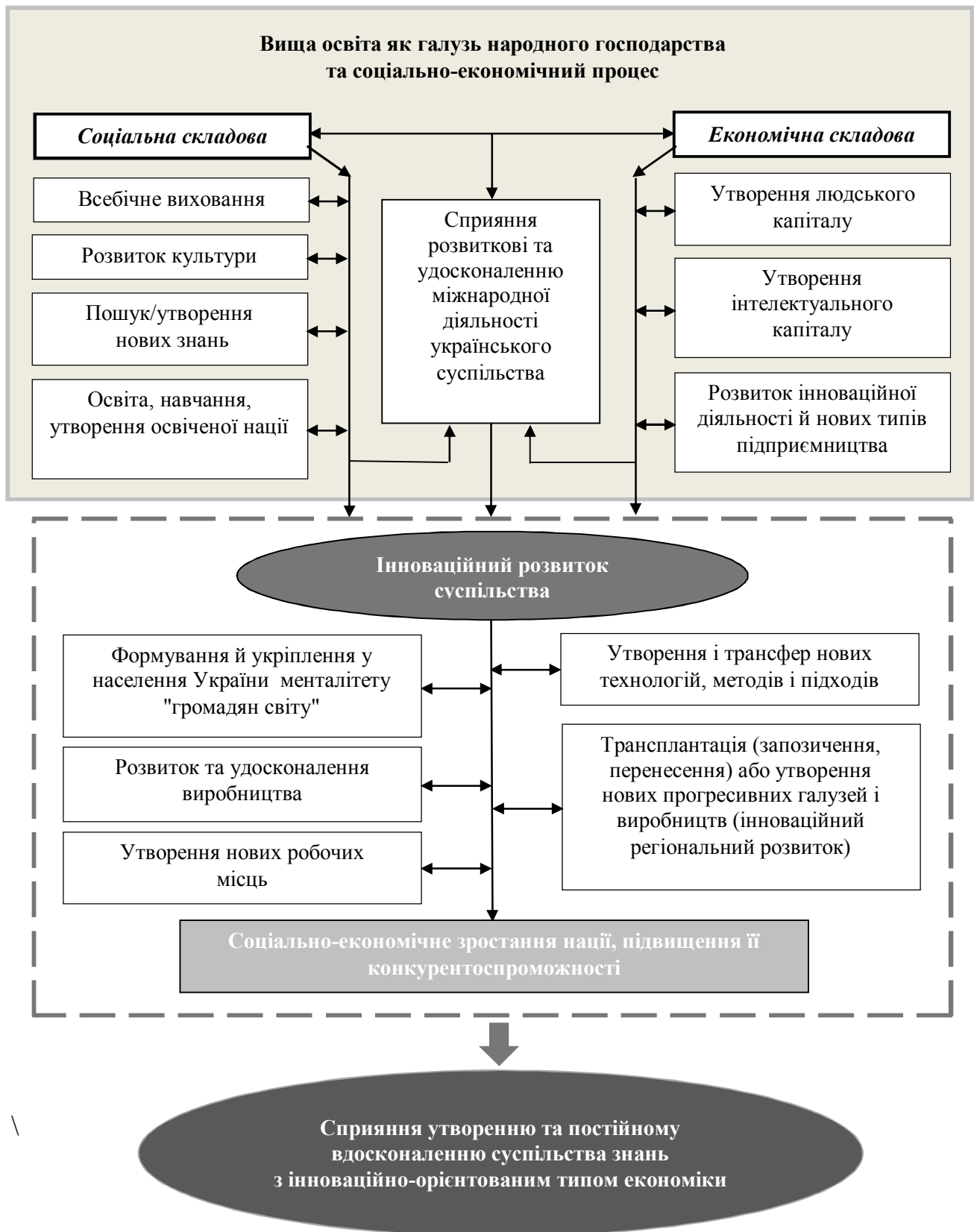

Рис. 2. Функція та складові вищої освіти в сучасному суспільстві

Багаторічний досвід економічно-розвинених країн світу засвідчує надважливу й, без перебільшення, вирішальну комплексну соціально-економічну роль вищої освіти і науки в

процесі розширеного відтворення, в т.ч. – відтворення виробничих відносин між людьми у цій сфері, властивих їй специфічних закономірностей, а також безпосередній вплив на економічне зростання суспільства.

Об'єктивними передумовами вирішальної комплексної соціально-економічної ролі вищої освіти в сучасному суспільстві є, *по-перше*, становлення системи освіти як самостійної та специфічної галузі народного господарства, що є чинником людського розвитку. *По-друге*, розгортання науково-технічної революції (НТР), що зумовила:

- істотне розширення масштабів освіти;
- значне збільшення витрат на неї;
- посилення впливу освіти на розвиток економічної теорії, економічних механізмів державного управління, темпи соціально-економічного зростання, ефективність індивідуального, колективного і суспільного виробництва, диференціацію заробітної плати найманих працівників тощо;
- ефективність індивідуального, колективного і суспільного виробництва, диференціацію заробітної плати найманих працівників тощо;
- проникнення принципів, методів і механізмів ринкової економіки до сфери академічної діяльності, стрімка комерціалізація діяльності в освітній і науковій сфері, виникнення соціально-економічного явища «академічного капіталізму» та феномену академічного підприємництва.

НТР висунула на передній план такі якості робочої сили, як освіта, кваліфікація, економічне мислення, організаторські здібності, відповідальність тощо. А це, у свою чергу, вимагає кардинального реформування української системи освіти, яка є чинником людського розвитку і підґрунтям для соціально-економічного зростання нації.

По-третє, спрямованість зусиль людства на побудову суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки, що не може бути успішно вирішеною без високоосвіченого людського капіталу, інтелектуального капіталу, нових знань та інноваційних технологій. Для вирішення завдань з побудови суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки необхідними є як висока освіченість виконавців – працівників і фахівців різних галузей економіки, науки і техніки, так і наявність активних підприємців, кваліфікованих менеджерів, організаторів і лідерів виробництва й невиробничих (соціальних) процесів, керівників різних рівнів.

При цьому інноваційний розвиток сфери освіти і науки має бути державно-скерованим і здійснюватися в системі гуманітарної діяльності ЄНГК країни на основі дієвої активізації та стимулювання інноваційної діяльності в цій сфері.

Надважливим є те, що в сучасних складних для нашої країни умовах реформування вищої освіти може здійснювати не тільки безпосередній науково-обґрунтований вплив на подальший розвиток сфери гуманітарної діяльності українського суспільства, а й на протидію ворожій пропаганді, активізацію засобів протистояння гуманітарній агресії, сприяти утворенню об'єктивного світогляду громадян, підтвердженню життєвої необхідності інтеграції незалежної України до європейської родини високорозвинених країн демократії.

Одним із інноваційних напрямів реформування вищої освіти є запровадження і поширення використання інтелектуального та академічного (університетського) підприємництва, створення нових організаційно-економічних форм взаємодії системи вищої освіти з суспільством, подальше впровадження ринкових механізмів у сфері вищої освіти з метою підвищення віддачі від державного інвестування, ефективності використання інтелектуального та людського капіталу, комерціалізації максимальної кількості результатів наукових досліджень і проектно-конструкторських розробок.

Головними суб'єктами і дійовими особами, що уможливають інноваційний розвиток сфери вищої освіти, а також і суспільства в цілому, є колективи вищих навчальних закладів. Як свідчить міжнародний досвід, найпотужнішими і найбільш успішними інноваторами в системах освіти різних країн виступають, у першу чергу, дослідницькі університети, зорієнтовані на академічне підприємництво в освітній і науковій сферах і провідні ВНЗ.

До основних напрямів інноваційного розвитку сфери (системи) вищої освіти відносяться:

1) Утворення в українському суспільством «підприємницького менталітету» шляхом активної пропаганди підприємницької діяльності як механізму самореалізації людини та утворення нових робочих місць, державна підтримка всіх видів підприємництва як головного чинника економічного зростання держави, посилення економічно-підприємницької просвіти, навчання основам економічних знань і підприємництва, професійного навчання, курсового навчання та тренінгів, навчання практичного підприємництва протягом життя.

2) Широке запровадження за державної підтримки інноваційного «академічного або університетського підприємництва», інтелектуального підприємництва, утворення законодавчих і нормативних актів із стимулювання винахідництва, розробки НДПКР, впровадження та комерціалізації результатів науково-технічної діяльності.

3) Надання широкої (повної) автономії університетам усіх типів і форм власності.

4) Посилення ролі «науки» дослідницьких університетів.

5) Інтеграція університетської науки з академічною та галузевою наукою – наприклад, на умовах об'єднання або злиття ВНЗ з академічними та галузевими НДІ, лабораторіями тощо з метою утворення навчально-наукових об'єднань, наукових парків і технопарків з перспективою подальшої співпраці з промисловістю (бізнесом) і створенням технополісів і навчально-науково-промислових утворень (об'єднань, науко-градів, регіональних інноваційних навчально-науково-промислових комплексів). Утворення та розвиток інкубаторів, спін-оф і стартап компаній з широким використанням венчурного капіталу.

6) Посилення ролі держави у підтримці тріади суспільства «Університет – Бізнес – Влада», де ядром інноваційної діяльності виступає університет, а кожна з трьох інституцій, окрім своїх традиційних функцій, частково починає виконувати функції інших. Утворення незалежних інституцій із ліцензування та акредитації діяльності ВНЗ. Утворення нових форм бюджетного фінансування вищої освіти і наукових досліджень, надання грантів і державних замовлень виключно на конкурсній основі з залученням представників громадськості та мас медіа.

До основних етапів реалізації інноваційного розвитку вищої освіти слід віднести:

1) Формулювання та конкретизація науково-обґрунтованих інноваційних змін і напрямів їх впровадження.

2) Формування та конкретизація науково-обґрунтованих інноваційних змін і організаційних засад їх реалізації.

3) Науково-обґрунтований розрахунок матеріальних витрат на впровадження інноваційних змін.

4) Утворення необхідних економіко-організаційних умов для ефективного впровадження інноваційних змін.

5) Реалізація інноваційних змін, їх постійне оновлення та удосконалення.

На основі світового досвіду можна стверджувати, що *основні інноваційні зміни в системі вищої освіти* можуть відбуватися за об'єктивно визначеними головними напрямками.

Основними напрямками, за якими відбуваються інноваційні зміни в сфері вищої освіти, і головні (бажані) результати, є (рис. 3):

- *Новий зміст освіти*: формування нового змісту освіти, спрямованого на підготовку людини до самореалізації і самостійного життя в суспільстві.

- *Нові технології навчання*: розробка, створення та впровадження інноваційних технологій навчання, загальна і всеохоплююча підприємницька та екологічна освіта.

- *Нові навчальні програми і плани*: використання методів, прийомів, засобів впровадження нових навчальних програм і планів.

- *Комфортні умови*: утворення комфортних умов для самовизначення особистості в процесі навчання.

- *Зміни у способі діяльності та стилі мислення:* спонукання до змін у способі діяльності та стилі мислення як педагогів-викладачів, так і учнівства і студентства, змін у взаємовідносинах між ними, створення та розвитку інноваційних колективів у закладах освіти всіх рівнів.

- *Виховання інтересу до НДДКР:* виховання у молоді інтересу до науково-дослідницької і проектно-конструкторської діяльності шляхом залучення до наукової та проектно-конструкторської роботи, прагнення до пошуку, винаходів і відкриттів.

- *Диверсифікація джерел фінансування, залучення приватного капіталу:* диверсифікація шляхів і джерел фінансування, пошук нових джерел фінансової підтримки, створення інноваційних фондів фінансово-економічної і матеріально-технічної підтримки освіти, широке залучення й використання приватного капіталу.

- *Виховання інтересу до академічного (університетського) підприємництва, створення умов для підприємництва у ВНЗ:* виховання і стимулювання у всіх членів колективу ВНЗ інтересу до академічного (університетського) підприємництва, до комерціалізації результатів освітньої, науково-дослідницької і інженерно-технічної діяльності, створення необхідних умов (матеріально-технічних, правових, системи заохочень і винагород) для мотивації і практичної реалізації освітнього, наукового, технічного і технологічного підприємництва у ВНЗ.

- *Створення організаційно-правових умов для комерціалізації освітньо-наукових послуг і результатів НДДКР:* утворення необхідної нормативно-правової бази, підтримка на державному рівні заходів із комерціалізації результатів освітньо-наукової діяльності у сфері вищої освіти, підтримка академічного підприємництва.

- ***Поширення академічного (університетського) підприємництва, інноваційних ВНЗ підприємницького типу, підвищення та посилення ролі інтелектуального підприємництва в сфері вищої освіти і науки як чинника економічного зростання.***

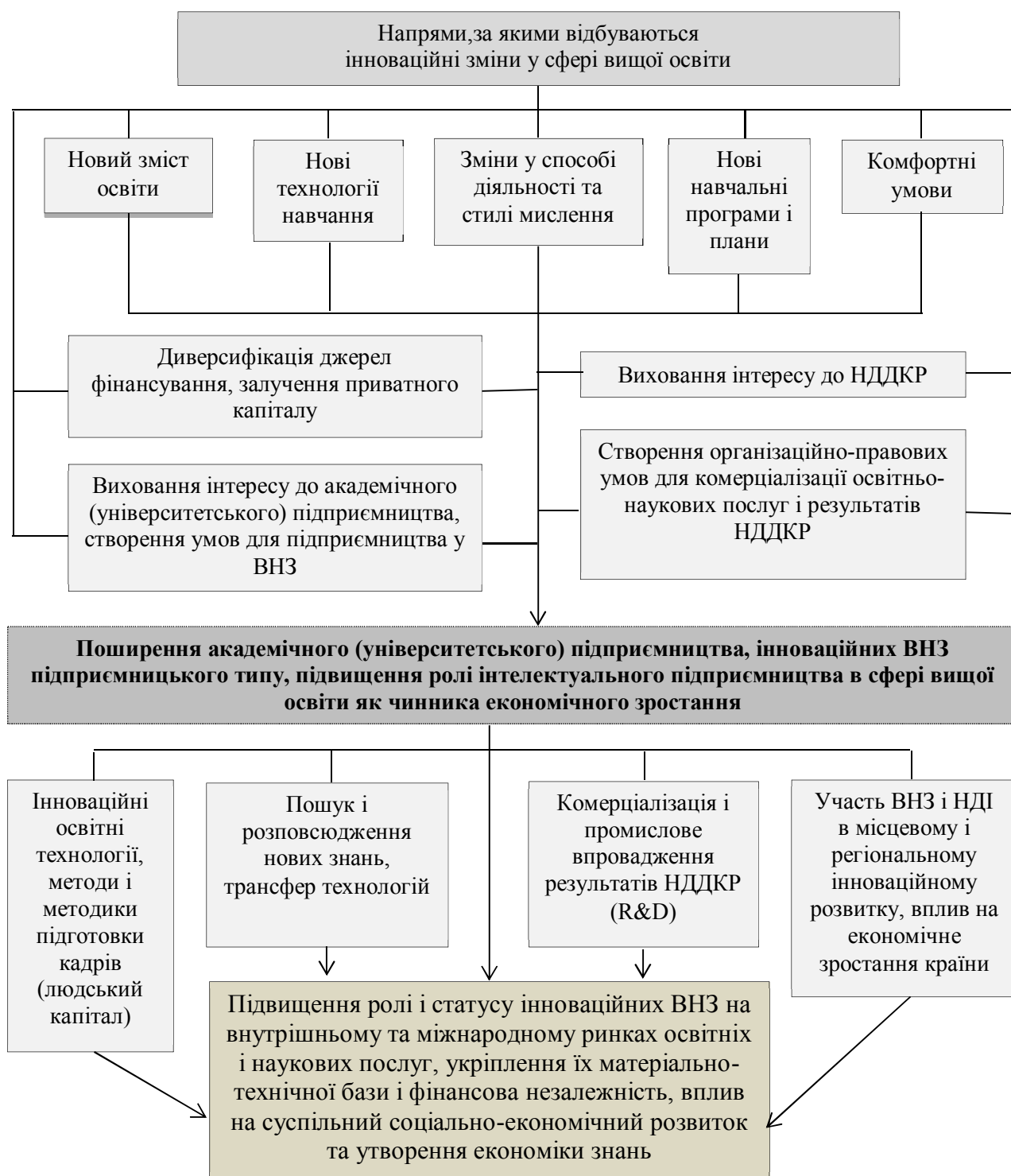
Впровадження таких інноваційних змін і трансформаційних перетворень у системі вищої освіти має призвести до:

- поширення та розповсюдження в сфері вищої освіти інноваційного академічного (університетського) підприємництва;

- створення інноваційних ВНЗ і наукових установ підприємницького типу;

- підвищення ролі інноваційного інтелектуального підприємництва, що є пов'язаним із виробництвом інноваційних продукції, технологій і послуг на основі використання нових знань і ґрунтуючись на інтелектуальній діяльності високого рівня;

- прискорення економічного зростання держави й підвищення її могутності, іміджу та конкурентоспроможності на світовій арені.

Рис. 3. Напрями, за якими відбуваються інноваційні зміни в сфері вищої освіти, і головні (бажані) результати

Результатом активного поширення академічного (університетського) підприємництва, діяльності інноваційних ВНЗ підприємницького типу, підвищення ролі та значення інтелектуального підприємництва в сфері вищої освіти мають бути:

- Інноваційні освітні технології, методи і методики підготовки кадрів.
- Пошук, отримання і розповсюдження нових знань, трансфер технологій.
- Комерціалізація і промислове впровадження результатів НДДКР (R&D).
- Участь ВНЗ і НДІ в місцевому і регіональному інноваційному розвитку, вплив на економічне зростання держави.

Найважливішими результатами таких інновацій є підвищення ролі і статусу інноваційних ВНЗ на внутрішньому та міжнародному ринках освітніх і наукових послуг, укріплення їх матеріально-технічної бази і фінансова незалежність, вплив на суспільний соціально-економічний розвиток та утворення економіки знань.

Узагальнюючи результати всебічного дослідження феномену університетського підприємництва [7–14], зазначимо, що підприємницькі ВНЗ реалізують свою діяльність в системі вищої освіти в умовах діючих ринкових законів економічної системи, взаємодіють із внутрішніми силами оточуючого суспільства (відповідають на його виклики й запити), знаходяться під впливом глобалізаційного тиску світового співтовариства (як схематично зазначено нижче на рис. 4).

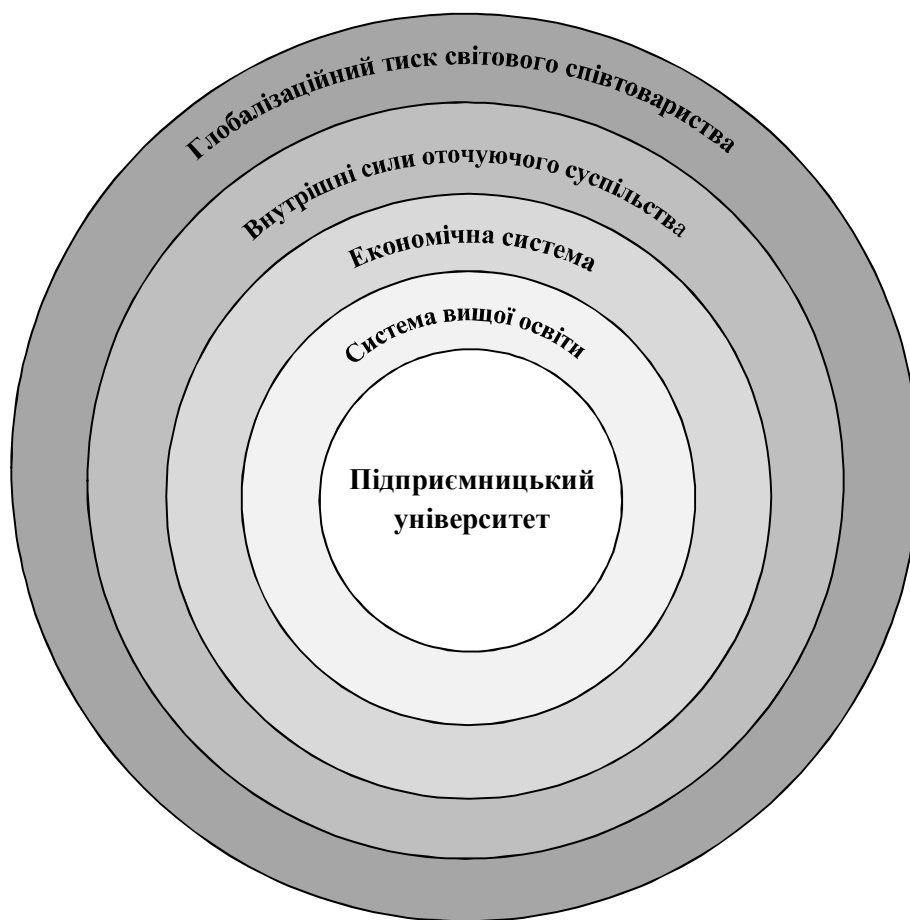

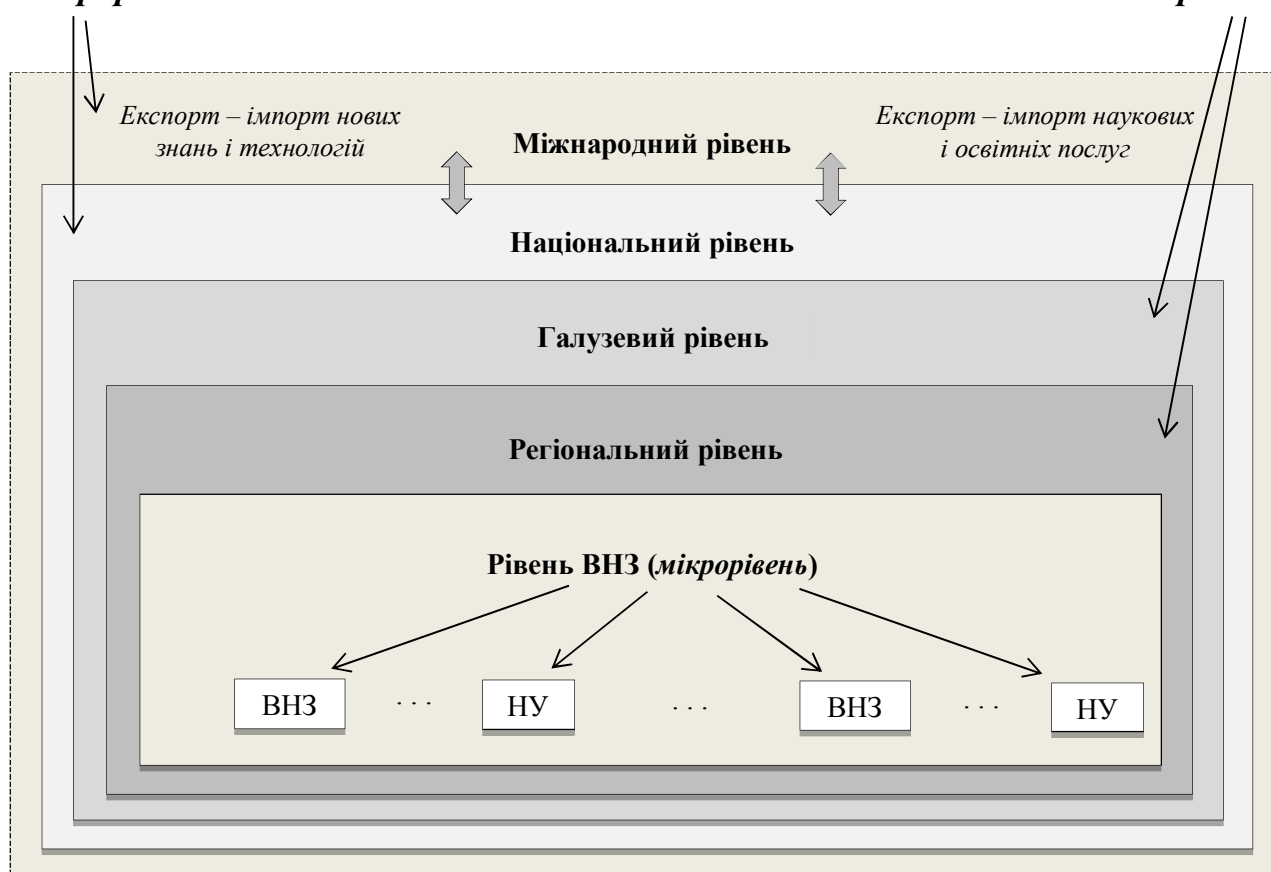
Рис. 4. Підприємницький ВНЗ в оточуючому середовищі

Основний принцип інноваційної підприємницької діяльності у вищій освіті може формулюватися таким чином: *ефективність інноваційного процесу в сфері вищої освіти забезпечується підприємницько-налаштованими керівниками і учасниками цього процесу, їхнім творчим потенціалом, енергією, талантом.*

Оскільки інноваційний процес в сфері вищої освіти відбувається на різних рівнях (див. рис. 5), відповідно керівниками і учасниками цього процесу мають бути особи, які наділені відповідними посадовими повноваженнями, а також мають бажання і внутрішні сили до експериментування, бачення проблеми та перспективи, творчий потенціал, сміливість перебирати на себе відповідальність за розробку та впровадження змін та інші необхідні для інноваційної діяльності властивості й риси характеру.

Макрорівень

Мезорівень

Рис. 5. Рівні, на яких відбувається інноваційний процес у сфері вищої освіти

Так, вміння працювати в постійно мінливому світі є необхідною якістю як для кадрів вищої управлінської ланки, так і для фахівців всіх інших управлінських рівнів.

Виділяються такі важливі характеристики, що вирізняють сучасних керівників, здібних до інноваційної діяльності [15, с. 255]:

- Орієнтація на людей.
- Відношення до виконання.
- Дух суперництва.
- Зовнішня перспектива.
- Орієнтація на системи.
- Прагматизм, гнучкість і здатність працювати в умовах невизначеності.
- Орієнтація на майбутнє.

У свою чергу, Американська асоціація управління в якості найбільш значущих особистісних характеристик керівників і виконавців інноваційних проектів виділяє наступні [15, с. 255]:

- Ініціатива (випереджаючий пошук нових можливостей).
- Цілеспрямованість, завзятість і наполегливість у досягненні поставленої мети.
- Готовність ризикувати і брати на себе відповідальність.
- Незалежність у прийнятті рішень і впевненість у собі.
- Орієнтація на ефективність і високу якість роботи, прагнення до її вдосконалення.
- Бачення перспективи.
- Особиста організованість і вимогливість, вміння контролювати старанність підлеглих.
- Широка поінформованість, ділова товарицькість і контактність.

Висновки:

1. Інноваційна діяльність у сфері вищої освіти, науки, освітньо-наукового та просвітницько-культурного обслуговування має соціально-економічну сутність, поєднує в собі комплекс організаційних, економічних і соціальних дій, спрямованих на утворення суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки країни.

2. Інноваційна діяльність пов'язана зі створенням, капіталізацією, комерціалізацією інтелектуальної продукції, розповсюдженням нових знань, трансфером технологій, наданням інноваційних освітньо-наукових послуг і є такою, що має розвиватися випереджаючими темпами, сприяючи реальному реформуванню та оновленню системи освіти у відповідності до нових вимог і запитів суспільства і часу.

3. Центральну й визначальну роль в інноваційному соціально-економічному розвитку суспільства відіграють підприємницькі університети, що є універсальними та самодостатніми суб'єктами господарської діяльності.

4. Однією з найважливіших складових соціально-економічного розвитку держави є інноваційна діяльність орієнтованих на підприємництво університетів – академічне (університетське) підприємництво.

Література

1. The World Bank Group [Електронний ресурс] / Education. Data. 2015. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org/topic/education>.
2. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. А. Шумпетер. – М.: Эксмо, 2008. – 864 с.
3. Грищенко І. М. Підприємницький бізнес: Підруч. для студ. вищих навч. закл. / І. М. Грищенко. – К.: Грамота, 2016. – 520 с.
4. Altbach P. G. The Complex Roles of Universities in the Period of Globalization / Philip G. Altbach // Higher Education in the World 3, pp. 5–14. – Retrieved from: <http://upcommons.upc.edu/revistes/bitstream/2099/81111/1/altbach.pdf>.
5. Duderstadt J. J. A University for the 21st Century / James J. Duderstadt. – USA, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2000. – 376 p.
6. Моргулець О. Б. Управління вищим навчальним закладом як суб'єктом ринку: Монографія / О. Б. Моргулець. – К.: ЛНУТД, 2017. – 454 с.
7. Hackett E. J. Science as a Vocation in the 1990s: The Changing Organizational Culture of Science / Edward J. Hackett // The Journal of Higher Education. – 1990. – Vol. 61, No. 3. – Pp. 241–279.
8. Slaughter S. Academic capitalism. Politics, Policies, and the Entrepreneurial University / S. Slaughter, L. Leslie. – Baltimore, MA, U.S.A.: The John Hopkins University Press, 1997. – 276 p.
9. Slaughter S. Academic Capitalism and the New Economy. Markets, State and Higher Education / S. Slaughter, G. Rhoades. – U.S.A.: The Johns Hopkins University Press, 2009. – 384 p.
10. Clark B. R. Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation / Clark, Burton R. – IAU PRESS. ISSUES IN HIGHER EDUCATION; Wagon Lane, Bingley BD16 1WA. – U.K.: Emerald Group Publishing Limited. Howard House, 2008. – 164 p.
11. Marginson S. The enterprise university: power, governance, and reinvention in Australia / S. Marginson, M. Considine. – U.K.: Cambridge University Press, 2000. – 272 p.
12. Cambridge Enterprise commercializing University science. University of Cambridge, U.K. – Retrieved from: <http://www.enterprise.cam.ac.uk>.
13. Cambridge Enterprise of University of Cambridge. Retrieved from: <http://www.enterprise.cam.ac.uk,enquiries@enterprise.cam.ac.uk>.
14. Etzkowitz H. The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action / H. Etzkowitz. – New York & London: Routledge, Taylor&Francis Group, 2008 – 164 p.
15. Экономическая социология: Учеб. пособие / В. Е. Пилипенко, Э. А. Гансова, В. С. Казаков и др.; Под ред. В. Е. Пилипенко. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.